

СПРАВА «МАТЮШОНОК ПРОТИ УКРАЇНИ»

(CASE OF MATYUSHONOK v. UKRAINE)

(Заява № 34590/06)

Стислий виклад рішення від 11 липня 2024 року

Апеляційний суд Автономної Республіки Крим визнав заявника та трьох інших осіб винними у вчиненні двох епізодів умисного вбивства за попередньою змовою групою осіб і пов'язаного з цим злочину. Їм було обрано покарання у вигляді довічного позбавлення волі з конфіскацією усього належного їм майна, а також вони були зобов'язані спільно виплатити відшкодування шкоди потерпілим. Заявник, його захисник і мати заявника подали касаційні скарги, оскаржуючи суворість покарання та вимагаючи врахувати шире каяття заявника, його вік та інші обставини, і замінити довічне позбавлення волі позбавленням волі на певний строк. Прокурор також просив Верховний Суд України замінити довічне позбавлення волі всім обвинуваченим позбавленням волі на певний строк. Верховний Суд України розглянув справу в присутності прокурора, заявника, його співобвинувачених і захисника та залишив без змін суть вироку апеляційного суду. Ця ухвала стала остаточною. До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на систематичне жорстоке поводження з ним під час тримання під вартою та не проведення ефективного розслідування у зв'язку з цим; пунктами 1 і 3 статті 6 Конвенції на несправедливий вирок суду у зв'язку з надмірно суворим покаранням, обраним Верховним Судом України, який не розглянув аргументи стосовно обрання більш м'якого покарання за відсутності захисника заявника. Заявник також висунув інші скарги за статтями 3, 8, 13 і 34 Конвенції. Розглянувши скарги заявника, Європейський суд зазначив, що розслідування на національному рівні не вказувало на серйозні спроби перевірити твердження заявника про жорстоке поводження, зокрема, вони були розглянуті винятково в межах дослідчих перевірок, що не відповідає принципам ефективного засобу юридичного захисту, оскільки слідчий може вживати лише обмежений перелік дій, а потерпілий не має офіційного статусу, тобто його ефективна участь у процедурі виключена. Крім того, Європейський суд зауважив, що з 2003 року до 2010 року органи державної влади не призначали судово-медичну експертизу заявника, попри численні скарги заявника на побиття. Європейський суд визнав, що розслідування скарг заявника на жорстоке поводження не відповідало вимогам статті 3 Конвенції, і держава несе відповідальність за зазначене заявником поводження, яке можна охарактеризувати як нелюдське та таке, що принижує гідність та констатував порушення матеріального і процесуального аспекту статті 3 Конвенції. Розглянувши скаргу заявника на несправедливість провадження, Європейський суд зазначив, що заявнику було обрано покарання, яке було у переліку видів покарань, передбачених за вчинений злочин. Європейський суд зауважив, що у цій справі не можна стверджувати, що інтереси заявника не були представлені під час провадження у Верховному Суді України, або що відсутність захисника у засіданні завдала незворотної шкоди правам заявника на захист або справедливість судового розгляду та відхилив цю частину заяви відповідно до пунктів 3 і 4 статті 35 Конвенції як явно необґрунтовану. Щодо інших скарг заявника Європейський суд дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення Конвенції у контексті його висновків в рішеннях у справах проти України. Щодо скарги заявника на неналежні умови тримання під вартою під час перевезення між установами, неналежну медичну допомогу, а також, що органи державної влади не надсилали частину його кореспонденції, Європейський суд вважає, що він розглянув основні юридичні питання, порушені у справі, і тому немає потреби у винесенні окремого рішення щодо прийнятності та суті цієї частини заяви. ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО 1. Оголошує прийнятними скарги на стверджуване жорстоке поводження із заявником, не проведення ефективного розслідування у зв'язку з цим та інші

скарги за усталеною практикою Суду (як наведено в таблиці у додатку), а скаргу на несправедливий судовий розгляд – неприйнятною; 2. Постановляє, що було порушено як матеріальний, так і процесуальний аспекти статті 3 Конвенції у зв'язку зі скаргами, висунутими заявником на стверджуване жорстоке поводження під час тримання його під вартою; 3. Постановляє, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку); 4. Постановляє, що немає потреби розглядати питання прийнятності та суті інших скарг за статтями 3 і 8 Конвенції; 5. Постановляє, що: (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 15 600 (п'ятнадцять тисяч шістсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу; (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти; 6. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції. СПРАВА «ТКАЧЕНКО ТА МІЛІНЧУК ПРОТИ УКРАЇНИ» (CASE TKACHENKO AND MILINCHUK v. UKRAINE) (Заяви № 49105/18 та № 4992/23) Стислий виклад рішення від 06 червня 2024 року До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на незаконне тримання під вартою. У заяві № 4992/23 заявник також висунув інші скарги за положеннями Конвенції. Розглянувши скарги заявників, Європейський суд вказав, що коли постає питання про «законність» взяття під варту, лише дотримання національного законодавства недостатньо – будь-яке позбавлення свободи має відповідати меті захисту особи від свавілля. Розглянувши всі надані йому матеріали та зважаючи на свою практику з цього питання, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тримання заявників під вартою не відповідало пункту 1 статті 5 Конвенції та констатував порушення цього положення Конвенції. Щодо іншої скарги заявника у заяві № 4992/23 Європейський суд, посилаючись на свою попередню практику у справах проти України, дійшов висновку, що вона також свідчить про порушення Конвенції. ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО 1. Вирішує об'єднати заяви; 2. Оголошує заяви прийнятними; 3. Постановляє, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з незаконним триманням під вартою; 4. Постановляє, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку); 5. Постановляє, що: (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику у заяві № 4992/23 суму, зазначену у таблиці в додатку; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу; (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.